

Nr 166.

Av herr Nilsson, Alexander, och herr Pålsson, om ett engångsanslag till Svenska betes- och vallföreningen.

År 1916 stiftades Svenska betes- och vallföreningen. Sedan den tiden har behovet av rådgivande verksamhet på området så utvecklats, att denna, från att till en början kunna tillgodoses av föreningens egna tjänstemän, nu kräver ett vidsträckt arbete av de olika länens jordbrukskonsulenter och övriga undervisare. Föreningens arbetsuppgifter hava på grund härav också väsentligen förändrats och utgjorde tidigare huvudsakligen propaganda, demonstrationer och härför erforderliga enklare försök, men omfattar numera även utbildningen av lokala undervisare av olika kategorier och därmed även det härför grundläggande försöks- och kontrollarbetet.

Sedan föreningens verksamhet och organisation genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut erhållit fastställelse, och densamma därmed blivit statens organ för fullgörande av ovanberörda uppgifter, har behovet av en central, där resultaten kunde samlas och bearbetas och varifrån verksamheten kunde ledas, blivit allt mera trängande. Då lämpligt försöksfält jämte byggnadstomt ställts i utsikt vid Ultuna, och sedan föreningens styrelse genom arkitekt låtit uppgöra förslag till institutionsbyggnad, slutande med en beräknad kostnad av 251,000 kronor, varvid en del besparingar kunnat beräknas på grund av vid platsen redan förefintliga, för vissa föreningens ändamål tidvis användbara laboratorier, hemställda föreningen i underdånig skrivelse av den 21 nästlidne september månad, vilken bifogas, om 250,000 kronor av lotterimedel härför. I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag beviljades därefter för ändamålet 200,000 kronor, vilka medel utfalla i oktober innevarande år.

Därmed var visserligen en säker och särdeles välkommen grund lagd för realiserandet av föreningens behov i anförda avseende. För ändamålet äro emellertid ytterligare 50,000 kronor erforderliga. Även om någon mindre besparing i det av arkitekten beräknade förslaget skulle kunna vara tänkbar vid institutionens uppförande — erfarenheten går dock tyvärr i vår tid i motsatt riktning — kräves för en tidsenlig institution av detta slag, i och för möjliggörandet av olika bestämningar och analyser, delvis en speciell inredning förorsakande kostnader utöver dem, som äro beräknade för själva byggnaden. Därtill måste oundgängligen en betydande apparatur och övrig utrustning anskaffas. Om institutionen

i fråga skall komma till stånd och kunna fylla avsett ändamål erfordras sålunda, att medel härför åstadkommas.

Enligt lantbruksstyrelsens meddelande nr 271 hava de jordbruksekonomiska förhållandena så ändrats att, vid en jämförelse med en femårsperiod före kriget och år 1927, jordbrukets produktionsmedel ökat i pris med 67 % men jordbrukets produkter däremot med 37 %. Endast denna betänkliga omständighet visar nödvändigheten av att en snabb anpassning av jordbrukets produktion efter nu rådande förhållanden genomföres. Botes- och vallkulturen har i dylikt avseende visat sig vara ett område, inom vilket lönande resultat verkligen äro att förvänta, varför riksdagen också till lån och understöd för allmänna betesförbättringar de senare åren beviljat allt större och numera mycket betydande belopp. Produktionens förbilligande är i stort sett ett oundgängligt behov, alldeles oberoende av frågan om produktionens ökning.

Det är därför också av behovet påkallat, att de sakliga grunderna för detta för jordbrukets produktion betydelsefulla arbete så utredas och därefter för den jordbrukande allmänheten klargöras, att ekonomisk effekt härav, ej minst med hänsyn till de stora statsutgifterna, verkligen kan påräknas, och då Svenska betes- och vallföreningen numera, såsom ovan påvisats, har statens uppdrag att närmast svara härför, torde det icke vara förenligt med klok beräkning, att föreningen saknar resurser för att på ett tidsenligt sätt fylla sitt uppdrag. Föreningens styrelse har visat, att denna för säkerställandet av den framtida verksamheten — för anskaffande av institution, försöksfält o. s. v. — tidigare på privat väg insamlat betydligt större belopp, än det, som nu av föreningen för byggnadsändamål begäres. Då statsanslagen för föreningens allmänna verksamhet, särskilt till en början, varit alldeles otillräckliga i förhållande till de krav på denna, som bleve en följd av odlingsgrenens snabba utveckling, har av detta kapital för den allmänna verksamheten förbrukats större belopp, än vad som nu i sin helhet för institutionens anskaffande begäres.

Då tillkomsten av en erforderlig institution för föreningens arbete, genom Kungl. Maj:ts åtgärd att härtill bevilja lotterimedel, nu glädjande nog kommit nära sin lösning och då det villkor vid lotterimedlens beviljande blivit utfäst, att byggnaden i fråga skall tillfalla staten, för den händelse att föreningen upphör med sin nuvarande verksamhet, få undertecknade föreslå,

att riksdagen på extra stat under nionde huvudtiteln ville bevilja Svenska betes- och vallföreningen 50,000 kronor såsom engångsanslag för att möjliggöra uppförandet och utrustningen av en institution för föreningens arbete.

Stockholm den 19 januari 1929.

Alexander Nilsson.

Jöns Pålsson.

Bilaga.

Till KONUNGEN.

Styrelsen för Svenska betes- och vallföreningen får härmed i underdånighet hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om understöd av lotterimedel i och för anskaffande av en för föreningens fortsatta verksamhet nödvändig institutionsbyggnad. Denna framställning torde vara så mycket mera behjärtansvärd, som det nu omskrivna behovet uppkommit därigenom, att föreningen nödgats för sin allmänna verksamhet förbruka sina för tillgodoseende av bl. a. detta behov på privat väg insamlade medel och detta till betydligt större belopp än det nu sökta. Härtill kommer dels att bifall till den föreliggande ansökningen skulle underlätta föreningens strävan att på privat väg erhålla stöd för ett effektivt bedrivande av sin betydelsefulla verksamhet och dels även, att den sålunda åstadkomna institutionen, beroende på Kungl. Maj:ts senare beslut, ännu kan komma att mera direkt gagna ett statsintresse.

I den svenska lanthushållningen bör boskapsskötseln intaga ett framstående rum. Detta framgår ej mindre av den animaliska produktionens betydelse för folknärningen än även och särskilt av det förhållandet, att odlingsbetingelserna i den ojämförligt största delen av landet bäst ägna sig för frambringandet av de i stort sett värdefullaste fodermedlen, nämligen betes- och höfoder. Obestridligt äro också, att landets animaliska produktion under senare decennier varit stadd i en livlig utveckling. Trots en utfodringslära, som på ett väl bättre och fullständigare sätt än i något annat land vägleder vid de vetenskapliga grundsatsernas ekonomiska tillgodogörande, har svårigheten att få tillfredsställande nettoavkastning från våra ladugårdar dock icke kunnat övervinnas. Den väsentliga orsaken härtill har säkerligen varit alltför knapp tillgång på ovan nämnda naturliga fodermedel. Detta har nämligen medfört en ekonomiskt tyngande förbrukning av dyrbart utländskt kraftfoder, alltför ensidig innefodring med ekonomien undergrävande svagheter hos nötboskapen och därpå beroende, alltför stark rekrytering inom våra ladugårdsbesättningar samt avtagande förmåga hos djuren att på ett lönande sätt tillgodogöra sig hemmaodlat foder.

Som en naturlig följd av de stegrade ekonomiska svårigheterna hava kraven på produktionens förbilligande blivit allt starkare, och därmed hava också de tidigare försummade gräsarealerna — främst landets vidsträckta ängar och betesmarker — kommit att spela en förut okänd roll.

År 1916 stiftades Svenska betes- och vallföreningen, vars ändamål framgår av bifogade av Kungl. Maj:t fastställda stadgar.¹

Föreningens organisation och hittillsvarande verksamhet framgår av bil. 2 sid. 8.² Från en enkel början, med en enda konsulent, har föreningen nu utvecklats så, att, utom föreståndare, 3 konsulenter, 1 laborator, 3 ängsmästare och skrivbiträde vid densamma äro anställda. Då föreningen enligt Kungl. Maj:ts fastställelse organiserats i likhet med Sveriges Utsädesförening åtnjuta

¹ Bifogas icke till motionen för tryckning.

² Föreningens årsskrift för 1928, som icke bifogas motionen för tryckning.

dess ordinarie funktionärer av lantbruksstyrelsen reglerade minimilöner och äro på grund av riksdagens beslut också delaktiga i statens pensionsanstalt.

Framgången av föreningens verksamhet har varit obestriddig. Härtill hava ett tusental besök på gårdar, uppgjorda odlingsplaner för över 16,000 hektar fördelade på fastlandets samtliga län, undervisningskurser med över 4,500 deltagare, ett 100-tal inrättade demonstrationsfält m. m. bidragit, liksom det förhållandet att vunna rön och erfarenheter till den allmänna undervisningens och självstudiets gagn samlas i en särskild årsskrift.

Tydligt är att denna verksamhet icke kunnat genomföras utan betydande kostnader. Föreningen arbetade de två första åren utan statsunderstöd men erhöll för år 1919 ett dylikt, nämligen 8,000 kronor. Överförd på riksdagens stat från och med budgetåret 1925—1926 har föreningen i allt vidsträcktare mån blivit anförtrödd ledningen av arbetet för den rationella gräsmarkskulturen i landet. Föreningen åtnjuter för innevarande budgetår ett statsunderstöd av 64,000 kr. och styrelsen har för kommande verksamhetsår hos Kungl. Maj:t för fullföljande av verksamheten begärt ett anslag av 76,000 kronor. Hittills erhållna statsanslag hava icke på långt när räckt till för verksamhetens bedrivande i den utsträckning, som styrelsen ansett erforderligt.

Vid en jämförelse av förhållandena under åren 1909—1913 med år 1927 visar det sig, att kostnaderna å jordbrukets produktionsmedel, enligt Kungl. lantbruksstyrelsens meddelande nr 271, stigit med omkring 67 %, men värdet å jordbrukets produkter med endast 37 %. Ett för jordbrukets ekonomiska självständighet så ödesdigert förhållande har krävt en snabb omläggning till de driftsmetoder, genom vilka ökade inkomster varit att påräkna. Detta senare synes vara fallet med betes- och vallkulturen i högre grad än måhända f. n. beträffande någon annan odlingsgren. I förhållande till behovet under överskådlig tid stå nämligen hittills okultiverade arealer i obegränsad utsträckning hos oss till förfogande och erfarenheten visar, att jordens avkastningsförmåga för åstadkommandet av äggviterikt foder — just det som nu anskaffas genom en årlig import för många tiotal miljoner kronor — i vårt klimat genom rationell gräsmarkskultur bättre kan utnyttjas än genom i stort sett annan växtodling. Härtill kommer att andra fodermedel äro dyrare — ofta flerdubbelt — än det foder, som vinnes genom tidsenlig betes- och vallkultur, samt att djurstockens sundhet även vinner på användningen av därigenom erhållet foder. På grund därav har styrelsen sökt att med all kraft bedriva arbetet emot det mål, som föreningen har sig förelagt. Av t. o. m. år 1927 genom föreningens verksamhet förbrukade 530,000 kronor hava 244,200 kronor utgått av allmänna medel. Resten, kronor 285,800, har tack vare det förtroende föreningens verksamhet tillvunnit sig och det privata stöd, som densamma på grund därav kunnat erhålla, genom föreningen kommit det allmännyttiga arbetet tillgodo, även om avsikten egentligen varit att med dessa medel tillgodose behovet för erforderliga byggnader, försöksgårdar o. s. v.

Då föreningens nuvarande tillgångar äro behöfliga som stöd för densamma allmänna verksamhet, saknar föreningen medel för åstadkommandet av en ny synnerligen välbehöflig institutionsbyggnad. I och med att den lokala undervisningen i vårt vidsträckta land i allt större utsträckning kunnat övertagas av länens konsulenter och andra undervisare har föreningens egen verksamhet mer och mer centraliserats. Härvid har den bl. a. kommit att omfatta den fortsatta utbildningen av ovannämnda konsulenter och undervisare samt att åstadkomma härför behöfligt undervisningsmaterial. I detta syfte har också föreningens försöksverksamhet betydligt utvidgats. Denna verksamhet kräver emellertid, att föreningen utrustas för ett mera djupgående forsknings- och försöksarbete, än vad som med stöd av hittillsvarande resurser varit möjligt. Det gäller ju en för vår lantushållning betydligt genomgripande om-

läggning av foderanskaffningen i landet, själva grundvalen för den animaliska produktionen. Ansvar för ledningen av härför erforderliga åtgärder, omfattande grunderna för vårt för närvarande största odlingsproblem, kräver sålunda oundgängligen en viss omläggning av föreningens verksamhet. Främst erfordras att en institutionsbyggnad, med lämpliga anordningar för det skisserade centrala arbetet, kommer till stånd, där allt material, erhållna försöksresultat och vunna rön kunna samlas för att av sakkunniga personer bearbetas och varifrån en på solida grunder vilande upplysningsverksamhet kan utgå.

Styrelsen förmenar att anslutning av denna verksamhet till en av våra högre lantbrukskundervisningsanstalter skulle möjliggöra ett gagnande samarbete för vissa undersökningar och för undervisningen samt även, att verksamheten sålunda komme i beröring med dem, vilka ute i landet skola vidareföra resultatet av gjorda försök och iakttagelser. Genom ett dylikt samarbete borde även större forskningsmöjligheter till fromma för undervisningen på platsen uppkomma, exempelvis rörande en del problem av markbiologisk och näringsfysiologisk art. Det synes styrelsen därför som om utsikterna att kunna gagna det allmänna skulle bliva de största möjliga, om institutionen i fråga förlades exempelvis till Ultuna, varest lämpliga jordmånsförhållanden förekomma och där föreningens föreståndare tidigare utfört en väsentlig del av den hittillsvarande försöksverksamheten på området samt vidare möjligheter för utvidgat försöksarbete av antydd art även förefinnas.

Beträffande behovet av utrymme i en dylik institution bör en sådan omfatta för den nuvarande personalen erforderliga arbetslokaler, beräknade till 9 rum utom skrivbyrå-, bokförings- och registreringsrum; bibliotek samt ritlokal och samlingsrum med utrymme för sammanträden och möten i och för föreläsningar och demonstrationer, botaniskt och biologiskt laboratorium jämte preparatrum och lokaler för fodertorkning, torrsustans- och höbestämningar. Därtill krävas lagerutrymmen bl. a. för under bearbetning varande försöksmaterial och för uppbevaring av sådant för kommande behov samt för bränsleförråd o. s. v. Ävenledes torde bliva erforderligt att tillgodose tjänstemännens behov av plats för motorfordon, helst som dylika av föreningens konsulenter och ängsmästare redan anskaffats för tjänstgöring inom ej alltför avlägsna orter, varjämte tillkommer bostadslägenhet för föreståndare, på vars omedelbara ledning och initiativ arbetets omfattning och resultat väsentligen är beroende, samt vaktmästare, i enlighet med för motsvarande tjänstemän eljest beräknade utrymme. Styrelsen har, trots att lokalbehovet i framtiden kan bliva större, inskränkt sig till det för närvarande mera påtagliga behovet. Härvid bör bemärkas, att i förevarande fall betydande besparing ansetts möjlig, enär för vissa föreningens arbeten, såsom kemiska undersökningar m. m., en samverkan hädanefter som hittills med på platsen redan förefintliga institutioner, säkerligen till gagn för båda parterna, bör kunna påräknas.

Enligt av arkitekten V. Holmgren, på styrelsens uppdrag gjord utredning, skulle uppförandet av en dylik byggnad betinga en kostnad av 240,000 kronor. Till utrustning av erforderligt laboratorium för botaniska undersökningar, höbestämningar och markundersökningar m. m. har beräknats 5,000 kronor samt för planteringar, planering och vägar m. m. 6,000 kronor. Härmed uppkommer en anläggningskostnad av sammanlagt 251,000 kronor.

Genom sagda nybyggnad skulle för betes- och vallföreningen vinnas betydande fördelar. Denna har hittills för sitt arbete förhyrt olika lägenheter i Uppsala stad. Detta kan emellertid icke anses utgöra annat än ett provisorium, varmed i varje fall stora svårigheter äro förbundna. Lämpliga lokaler med tillräckliga utrymmen för det ömtåliga försöksmaterialet, dess bearbetande och behandling kunna på detta sätt omöjligen åstadkommas utan allt för stora kostnader. Genom bättre utrymme och tillgång till levande plantmaterial

på nära håll skulle även möjligheten att åstadkomma nyanskaffning och komplettering av för den allmänna undervisningen efterfrågat material såsom foderväxt och ogräsherbarier, vallväxtfrösamlingar, diverse preparat och fotografier m. m. möjliggöras. Här kunde även speciella kurser och möten avhållas, något som icke i tillfredsställande samband med föreningens eget arbete hittills varit möjligt, och betydande gagn utövas genom föreläsningar och demonstrationer för studerande på platsen, besökande studiesällskap o. s. v.

Föreningens uppgift kan anses vara ganska klart begränsad genom den verksamhet, hittills icke omfattad av statens försöksarbete, som bedrivits av föreningen och varunder ett gagnande samarbete med statens försöksverksamhet på husdjursområdet förekommit. Den omständigheten, att den ifrågavarande institutionsbyggnaden skulle förläggas till en plats, där forsknings- och försöksverksamhet på jordbruksområdet med säkerhet kommer att utövas och lokaler härför att erfordras, samt vidare möjligheten för Kungl. Maj:t att träffa sådana bestämmelser, att byggnaden i fråga, under förutsättning av att staten helt skulle övertaga föreningens verksamhet i framtiden, även må bli va statens direkta tillhörighet, bör underlätta bifall till föreningens underdåniga hemställan.

Det bör i detta sammanhang också nämnas, att staten utövar en vidsträckt kontroll över föreningens verksamhet därigenom, att ordföranden i föreningens styrelse jämte tre ledamöter samt en av föreningens revisorer utses av Kungl. Maj:t.

I anledning av vad sålunda blivit anfört och då föreningens verksamhet upprätthålles huvudsakligen med av riksdagen år för år beviljade medel, samt med hänsyn därtill, att ett av samtidens betydelsefullaste odlingsproblem till jordbrukets fromma därigenom skulle komma att tillgodoses, får styrelsen för Svenska betes- och vallföreningen härmed i underdånighet hemställa,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes, för möjliggörandet för föreningen att åstadkomma en egen institutionsbyggnad, av tillgängliga lotterimedel bevilja densamma ett anslag av 250,000 kronor.

Stockholm den 21 september 1928.

På styrelsens för Svenska Betes- och Vallföreningens vägnar:

Underdånigst

L. REUTERSKIÖLD.

A. Elofson.